

УТВЪРЖДАВАМ,
ДИРЕКТОР:

(Маргарита Грънчарова)

със Заповед № 261 / 25.06.2020 г.

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕНИ И УСТНИ ИЗПИТВАНИЯ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА V клас, VI клас, VII клас

А. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕНИ ИЗПИТВАНИЯ

- Писмените изпитни работи могат да включват тестови въпроси със затворен отговор, тестови въпроси с отворен отговор, тестови въпроси със свободен отговор и задачи за създаване или възпроизвеждане на текст.
- Отговорите на тестовите въпроси се оценяват с точки, които се превръщат в цифрова оценка според скала, изготвена от преподавателя и съобразена с броя на верните отговори, които носят определен брой точки.
- Задачите за възпроизвеждане или създаване на текст са:
 - V клас – диктовка, подробен преразказ, съчинение описание, съчинение повествование по преживяно, съчинение по въображение, трансформиращ преразказ (преразказ с дидактическа задача);
 - VI клас – сбит преразказ, съчинение разсъждение по житейски проблем, трансформиращ преразказ (преразказ с дидактическа задача);
 - VII клас – съчинение разсъждение, отговор на литературен въпрос, трансформиращ преразказ (преразказ с дидактическа задача), есе.
- Писмените работи се оценяват по следните критерии:

I. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИКТОВКА

Всяка грешка се санкционира с отнемане на 1 т. от максималния брой точки.

II. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОДРОБЕН ПРЕРАЗКАЗ

1. Достоверно и цялостно пресъздаване на съдържанието на текста, като не се

пропускат смислови компоненти и не се добавят измислени сюжетни или извънсюжетни елементи.

2. Последователно преобразуване на пряката реч в непряка.
3. Последователна употреба на подходящо глаголно време.
4. Спазване на граматичната, на правописната и на пунктуационната норма.
5. Графично оформление на ученическия текст.

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

III. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СЪЧИНЕНИЕ ПОВЕСТВОВАНИЕ ПО ПРЕЖИВИЯНО

1. Последователно описание на събитията. Постигане на стройна композиция на съчинението.
2. Вълнуващо и убедително описание на случката, породила определено преживяване.
3. Точно назоваване на чувството, настроението или нюансите на дадено чувство.
4. Умело вписване на художествената измислица в контекста на описваната случка и породените преживявания.
5. Спазване на граматичната, на правописната и на пунктуационната норма.
6. Графично оформление на ученическия текст.

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

IV. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СЪЧИНЕНИЕ ПО ВЪОБРАЖЕНИЕ

1. Изграждане на сюжетна линия.
2. Постигане на стройна композиция.
3. Изграждане на образите на героите и взаимоотношенията между тях. Изразяване на отношение към описваната случка чрез представяне на чувствата на героите.
4. Използване на подходящи изразни средства и художествени похвати.
5. Спазване на граматичната, на правописната и на пунктуационната норма.
6. Графично оформление на ученическия текст.

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

V. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СЪЧИНЕНИЕ ОПИСАНИЕ

- 1. Последователно и пълно представяне на характерните признаци на описвания обект. Изразяване на отношение към предмета на описанието с подходящи езикови средства.**
- 2. Постигане на стройна композиция на съчинението.**
- 3. Използване на адекватни изразни средства и художествени похвати.**
- 4. Спазване на граматичната, на правописната и на пунктуационната норма.**
- 5. Графично оформление на ученическия текст.**

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СБИТ ПРЕРАЗКАЗ

- 1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на сбит преразказ.**
 - Вярно, точно и сбито (редуцирано) предаване на съдържанието в съответствие с оригиналния текст**
 - Предаване на съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст (описания, разсъждения и др.)**
 - Предаване на съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието.**
- 2. Умения за езиково оформяне на ученическия текст.**
 - Правописни умения**
 - Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различните видове сложни изречения)**
 - Синтактична и смислова правилност на изреченията**
 - Правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч**
 - Точна и последователна употреба на системата от глаголни времена и наклонения с основно глаголно време, подходящо за сбит преразказ**
 - Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение.**
- 3. Умения за графично оформяне на ученическия текст.**
 - Графично открояване на абзаците**
 - Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред.**

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

VIII. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ТРАНСФОРМИРАЩ ПРЕРАЗКАЗ (ПРЕРАЗКАЗ С ДИДАКТИЧЕСКА ЗАДАЧА)

- 1. Предаване на съдържанието на художествения текст.**
- 2. Изпълнение на дидактическата задача.**
- 3. Изграждане на микротекстове с коментарен характер.**
- 4. Преобразуване на пряката реч в непряка.**
- 5. Използване на основното глаголно време.**
- 6. Спазване на граматичната, правописната и пунктуационната норма.**
- 7. Лексикална култура.**
- 8. Графично оформяне на преразказа.**

*** При определянето на броя точки по отделните критерии се използват конкретизираните критерии на МОН за оценяване на трансформиращ преразказ от националния изпит при завършване на VII клас – КРИТЕРИИТЕ НА МОН СА ПРИЛОЖЕНИ КЪМ НАСТОЯЩИТЕ КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ ПО БЕЛ В 46 ОУ.**

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

IX. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА СЪЧИНЕНИЕ РАЗСЪЖДЕНИЕ

ОТЛИЧЕН: Умение за създаване на цялостен, логически последователен текст, адекватен на поставения в заглавието проблем. Въведението вярно насочва към проблема и поставя темата. Ясно изразена, цялостна и точна теза. Подходящ подбор на художествени факти от творбата. Умение за смислово обвързване на композиционните и структурните елементи на ученическия текст. Логически последователно и целенасочено изведени аргументативни микротекстове (подтези), обосновани посредством убедителни, задълбочени разсъждения, подкрепени от литературния текст (цитати и/или преразказ с функция на илюстрация на аргумент) и изградени върху него. Показани знания и проявени умения за работа върху текстовите структури, структурните елементи на художествения текст и фигурите на езика. Овладени основни правописни и пунктуационни норми. Незначителни пропуски в езиковата култура.

МНОГО ДОБЪР: Логически последователен и цялостен текст, адекватен на поставения в заглавието проблем. Тезата (частична или цялостна) вярно насочва към основните моменти, върху които се гради аргументацията. Целенасочен подбор на художествени факти. Умение за композиране и структуриране на ученическото съчинение. Верни, точни, значими, но недостатъчни разсъждения. Точно и вярно позоваване на литературния текст. Баланс между рационално и емоционално отношение към художествените факти. Познаване на литературната терминология, свързана с жанра, на текстовите структури и на структурните елементи на художествения текст. Стилото уместен изказ. Отделни пропуски в правописа и пунктуацията.

ДОБЪР: Логически последователен текст, но липсва ясно заявена теза. Недостатъчно целенасочен и съобразен с поставената тема избор на художествени факти от творбата. Аргументите не са задълбочени и стойностни. Преразказът измества разсъжденията. Знанията върху текстовите структури и структурните елементи на художествения текст са крайно повърхностни. Не е използвана литературна терминология. Добра езикова култура и умение за графично оформяне на ученическия текст. Повторения, смислови неточности, стилото неуместни думи и изрази.

СРЕДЕН: Създаден е текст, който не е достатъчно подчинен на темата в заглавието. Не е изразена теза по поставения проблем. Съжденията са крайно повърхностни и/или не показват разбиране и вярна интерпретация на литературния текст. Няма наблюдения върху структурните елементи, художествените похвати и фигурите на езика. Неовладени книжовни норми. Груби правописни, пунктуационни и стилистични грешки.

СЛАБ: Не е създаден смислово единен и езиково свързан текст. Проявена е явна езикова некомпетентност.

Оценява се със Слаб 2 и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

Х. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ОТГОВОР НА ЛИТЕРАТУРЕН ВЪПРОС

1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на отговор на литературен въпрос:

- Отчетливо (ясно) заявена теза
- Теза, релевантна на зададения въпрос

- Логическо извеждане на подтези (ако зададеният въпрос предполага повече от една теза)
 - Целенасочено и задълбочено аргументиране на тезата/ на всяка подтеза
 - Точно и адекватно позоваване на литературния текст (цитати, преразказ с функция на илюстрация на аргумент)
- 2. Умения за разсъждаване върху текстовите структури и върху структурните елементи на художествения текст с цел аргументиране на заявената теза (напр. сюжет/фабула; композиция; художествен образ; герой; художествен детайл; пейзаж и др.).**
- 3. Умения за разсъждаване върху ролята на тропите и фигурите на езика в художествения текст съобразно тезата.**
- 4. Умения за композиране и структуриране на ученическия текст.**
- Обособяване на композиционните елементи на ученическия текст (увод, теза, аргументативна част, заключение) и тяхната адекватност на зададения въпрос
 - Смесово обвързване на композиционните елементи на ученическия текст
 - Смесово обвързване на структурните елементи на ученическия текст
- 5. Умения за езиково оформяне на ученическия текст.**
- Правописни умения
 - Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различните видове сложни изречения, при цитиране)
 - Синтактична и смислова правилност на изреченията
 - Правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч
 - Точна и последователна употреба на системата от глаголни времена и наклонения с основно глаголно време – сегашно
 - Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение; на термини
- 6. Умения за графично оформяне на ученическия текст.**
- Графично открояване на абзаците
 - Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:

Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

XI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ЕСЕ

1. Компетентности за изграждане на есе.

1.1. Недвусмислено изразяване на лична позиция, провокирана от поставения проблем.

- 1.2. Полагане на проблема в актуален контекст.
- 1.3. Използване на подходящи стилно-езикови средства за постигане на убедителност и въздействие.
- 1.4. Умение за интерпретиране на различни аспекти на проблема.
2. Компетентности за изграждане на аргументативен текст.
 - 2.1. Теза, съответстваща на формулирания проблем.
 - 2.2. Целенасочена и задълбочена аргументация.
 - 2.3. Логическа или асоциативна организация на текста.
 - 2.4. Логически последователни и смислово обвързани композиционни части.
3. Езикови компетентности.
 - 3.1. Владее и прилага лексикалната норма.
 - 3.2. Владее и прилага граматичната норма.
 - 3.3. Владее и прилага правописната норма.
 - 3.4. Владее и прилага пунктуационната норма.

Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:
Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.

Б. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА УСТНИ ИЗПИТВАНИЯ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

ОТЛИЧЕН 6:

- задълбочени знания за лингвистичните понятия и закономерности
- задълбочени познания в областта на фонетичния, морфемния, морфологичния, синтактичния, правописния и правоговорния анализ във връзка с изучавания учебен материал
- практическа ориентация на езиковите знания
- умения за лингвистичен анализ и за обяснение на езиковите структури
- умения за работа с таблици, схеми, диаграми
- комуникативноречева компетентност
- системност в подготовката

МНОГО ДОБЪР 5:

- допуснати незначителни неточности или несъществени отклонения при обяснението на езиковите факти във връзка с изучавания учебен материал
- липса на изчерпателност в отговора, доказателствата или изводите
- несъществени езикови пропуски

ДОБЪР 4:

- непълнота на езиковите знания във връзка с изучавания учебен материал
- недостатъчно убедително построяване на отговора; недостатъчно приведени доказателства
- неточно опериране с езиковите понятия и категории
- неспазване на езиковите норми; недостатъчна изразителност на речта

СРЕДЕН 3:

- съществени празноти в знанията за езика и изучавания учебен материал-сериозна непоследователност в логиката на отговора
- ограничено прилагане на знания или езикова терминология
- несамостоятелност на позициите, несигурност в крайните изводи
- важни неточности от лексикален, граматичен и друг характер в речта на ученика

СЛАБ 2:

- явна езикова некомпетентност и непознаване на изучавания учебен материал
- неспособност да се построи логичен отговор
- груби нарушения на нормите за правилна устна реч

В. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА УСТНИ ИЗПИТВАНИЯ ПО ЛИТЕРАТУРА

ОТЛИЧЕН 6:

- задълбочено познаване на художествения текст, културните, литературните, езиковите или историческите факти
- системни знания във връзка с изучавания учебен материал
- широка езикова, литературна или историческа култура
- миогледна широта и верен естетически подход към третираните литературни и други факти; разпознаване на литературните фигури и тропи и художествената им роля в конкретния текст
- умение да се построява логично и последователно отговора си
- проявена лична позиция, самостоятелност, лексикална и граматическа култура на речта
- демонстрирана убедителност, изразителност и възможност за лично интерпретиране на художествения текст

МНОГО ДОБЪР 5:

- допуснати незначителни неточности или несъществени отклонения при обяснението на езиковите, литературните, културните или

историческите факти във връзка с изучавания учебен материал

- липса на изчерпателност в отговора, доказателствата или изводите
- несъществени композиционни пропуски в отговора

ДОБЪР 4:

- непълнота на езиковите, литературните или историческите знания във връзка с изучавания учебен материал
- недостатъчно убедително построяване на отговора; недостатъчно приведени доказателства
- неточно опериране с езиковите или литературно-теоретичните понятия и категории
- неспазване на езиковите норми
- недостатъчна изразителност на речта

СРЕДЕН 3:

- съществени празноти в знанията за езика, художествения текст, литературните и историческите факти във връзка с изучавания учебен материал
- сериозна непоследователност в логиката на отговора
- ограничено прилагане на литературно-теоретичските знания или езиковата терминология
- несамостоятелност на позициите, несигурност в крайните изводи
- важни неточности от лексикален, граматичен и друг характер в речта на ученика
- неувереност и празноти при изпълнено наизуст стихотворение

СЛАБ 2:

- определено непознаване на езиковите, литературните, културните, историческите и други релевантни факти във връзка с изучавания учебен материал
- неспособност да се построи логичен отговор
- езикова некомпетентност
- груби нарушения на нормите за правилна устна реч

Кина Димитрова (учител по БЕЛ)

Снежана Граматикова (учител по БЕЛ)